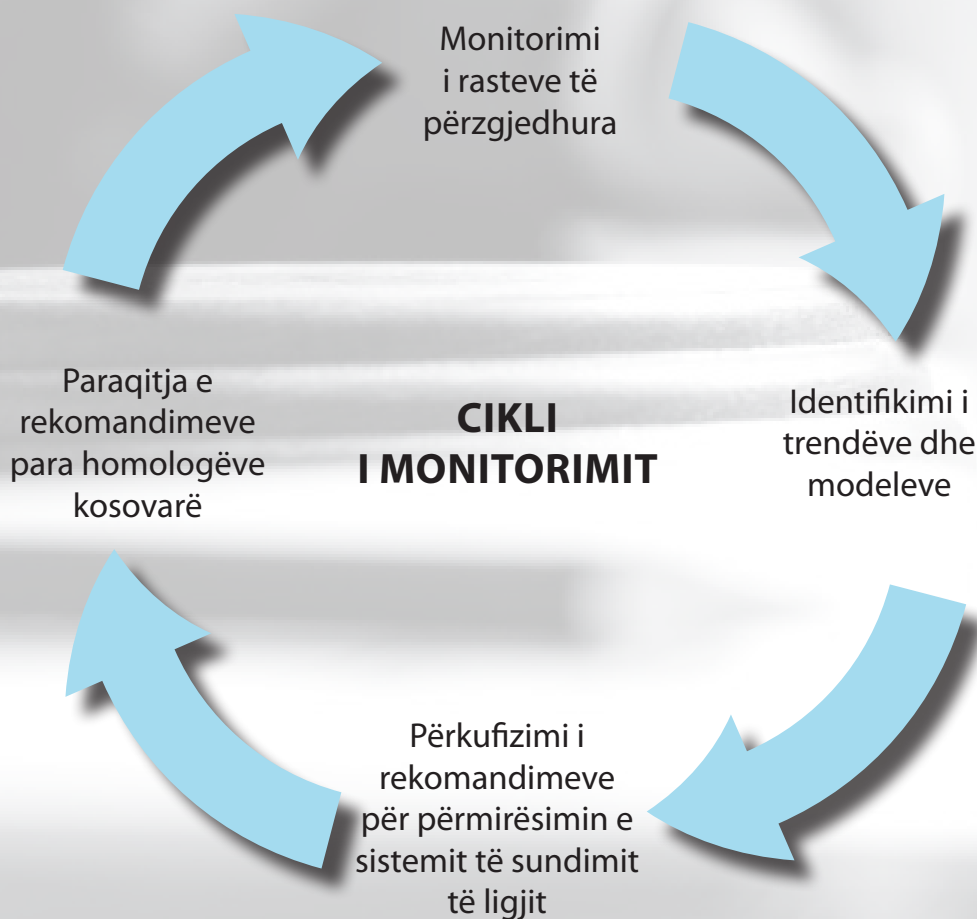

FLETË ME FAKTE

Njësia për Monitorimin e Rasteve e Misionit të Bashkimit Evropian për Sundimin e Ligjit (EULEX) bënë vlerësimin e funksionimit të Policisë së Kosovës, prokurorisë dhe gjyqësorit nga aspekti i përputhshmërisë me të drejtën **procedurale, substanciale dhe të drejtave të njeriut**. Vlerësimi kryhet përmes monitorimit **sistemik** dhe **tematik** të rasteve të përzgjedhura **penale** dhe **civile**, përfshirë raste që kanë qenë nën shqyrtim të EULEX-it deri në qershor 2018 në kuadër të mandatit të tij të kaluar ekzekutiv. Monitorimi i thuktë mbulon tërë zinxhirin e drejtësisë penale (policinë, prokurorinë dhe gjykatat) si dhe aspekte të caktuara të sistemit të drejtësisë civile. Nga janari 2019, pas përfundimit të dorëzimit të dosjeve të rasteve të policisë, prokurorisë dhe gjyqësorit tek autoritetet e Kosovës në dhjetor 2018, deri në tetor 2021, monitoruesit e EULEX-it në drejtësi kanë vijuar **1064 seanca gjyqësore**, që përfshijnë raste të profilit të lartë, raste të krimeve të luftës, raste të dhunës në baza gjinore, raste të korrupsionit, dhe raste që në të kaluarën janë shqyrtuar nga EULEX-i. Kjo ka rezultuar me pesë raporte me gjetje dhe rekomandime për përmirësime në sistemin e sundimit të ligjit për t'iu ndihmuar institucioneve kosovare të drejtësisë për arritjen e një përputhshmërie më të mirë me ligjet e Kosovës dhe standardet për të drejtat e njeriut.

EULEX-i aktualisht është duke i monitoruar 295 raste

Pamje nga Raporti i EULEX-it nga Monitorimi i Drejtësisë

Periudha: Nga marsi 2020 deri në tetor 2021
Stafi i EULEX-it ka monitoruar 295 raste dhe 378 seanca

MONITORIMI SISTEMIK

Çështjet e identifikuara përmes monitorimit me dimenzion sistematik

Përdorimi i tepruar i masës së paraburgimit dhe efektet ndëshkuese të mundshme

Gjetje

EULEX-i ka shqyrtuar 68 vendime për shqiptimin e masës së paraburgimit nga të gjitha gjykatat themelore në Kosovë dhe nga çdo departament i gjykatave.

Në një numër të madh të rasteve, masa e paraburgimit e caktuar fillimisht nuk është miratuar në fazën e mëvonshme të procedurës, qoftë para apo pas ngritjes së aktakuzës.

Rreth dy të tretat e vendimeve të analizuara i vërtetuan faktet e aktit (actus reus) që e përcaktojnë veprën penale, por shpeshherë jo brenda kushtit të dyshimit të bazuar siç kërkohet nga Kodi i Procedurës Penale (KPP), por si pjesë e rrezikut të përsëritjes, kryerjes së një tentative ose kryerjes së një vepre penale.

Në një të tretën tjetër të vendimeve, actus reus nuk është përshkruar qartë, por vetëm është lënë të kuptohet, ose vendimet janë mbështetur ekskluzivisht në vendimin e prokurorisë për fillimin e një hetimi, në raportet e policisë, intervistat e dëshmitarëve dhe/ose dokumentet e tjera brenda dosjes së rastit.

Llogaritja e kohëzgjatjes së paraburgimit ndryshon.

Paraburgimi shpeshherë aplikohet sistematikisht, pa argumente të duhura dhe mbart një efekt ndëshkues, me apo pa qëllim.

Rekomandime

Gjatë nxjerrjes së aktvendimeve për paraburgimin, në lidhje me rrezikun e mundshëm të arratisjes, ndikimit mbi dëshmitarët ose përsëritjes së veprës penale, gjyqtarët duhet t'u përmbahen rreptësisht parakushteve ligjore të nenit 189, paragrafi 1, të KPP.

Gjyqtarët që e caktojnë paraburgimin duhet ta arsyetojnë këtë masë bazuar në fakte dhe duke ofruar prova të mjaftueshme për rreziqet specifike. Mbështetja e vendimit në kritere të përgjithshme dhe argumente shabllon, ose mbi supozimin se mund të pritet një dënim me burgim në fund të procedurës, duhet të shmanget.

Në rast se plotësohen kushtet për caktimin e një mase sigurie, duhet të urdhërohet masa më e butë kurse paraburgimi duhet të jetë mjeti i fundit ashtu siç parashihet në 187, paragrafi 1, nën-paragrafi 1.3, KPP.

Gjyqtarët duhet ta llogarisin kohëzgjatjen e paraburgimit në përputhje me nenin 190, paragrafi 1, KPP.

Kohëzgjatja e tepërt e paraburgimit pa vendim të formës së prerë

Gjetje

Në prill të vitit 2021, kanë qenë 37 raste të personave në paraburgim për dy vjet ose më shumë, si më poshtë:

- 13 raste me më shumë se dy vjet;
- 10 raste me më shumë se tre vjet;
- 8 raste me më shumë se katër vjet,
- 2 raste me më shumë se pesë vjet;
- 4 raste me gjashtë, përkatësisht shtatë, nëntë dhe dymbëdhjetë vjet, përkatësisht.

Rekomandime

Në përputhje me jurisprudencën e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (GjEDN), gjykatat e Kosovës duhet të sigurojnë që vendimet e tyre të përmbushin kriteret e domosdoshmërisë dhe proporcionalitetit për ta përcaktuar kohëzgjatjen e arsyeshme të paraburgimit në lidhje me kohëzgjatjen e gjykimit. Duhet të merren parasysh disa aspekte, si lloji i krimi, roli i të pandehurit, faza e procedurës, vonesat në procedurë dhe arsytet për të, koha kur pritet aktgjykimi, dënimi i mundshëm dhe një prognozë e përgjithshme e epilogut të rastit.

Në rastet kur vlerësohet se paraburgimi nuk është më i nevojshëm dhe proporcional, i pandehuri duhet të lirohet nga paraburgimi pavarësisht nga lloji i veprës së kryer, pasi pesha e veprave penale në fjalë nuk e arsyeton vetvetiu zgjatjen e vazhdueshme të paraburgimit.

Një rritje e lehtë e seancave joproductive

Gjetje

Në periudhën nga mesi i marsit 2020 deri në fund të tetorit 2021, EULEX-i i ka monitoruar gjithsej 378 seanca, prej të cilave 113 ishin joproductive (30%).

Kjo është një rritje e lehtë krahasuar me shifrat e identifikuar në raportin e mëparshëm, që e mbulon periudhën gusht 2019 – shkurt 2020 (23%), dhe me shifrat e identifikuar në gjysmën e parë të 2019 (29%).

Nga gjithsej 113 seanca joproductive të monitoruara, 37 ishin raste të profilin të lartë (33%). Numri i seancave joproductive mbetet shqetësues, veçanërisht në rastet e profilin të lartë, duke ndikuar më tej negativisht në ritmin tashmë të ngadaltë të gjykimeve.

Dy arsytet kryesore për seanca joproductive mbeten mungesat e të pandehurve (30 seanca), pasuar me kërkesat e avokatëve mbrojtës për shtyrjen e seancave (19 seanca).

Vonesat në procedura shpesh e tejkalojnë kohën e arsyeshme, në kundërshtim me parimin e gjykimit të drejtë dhe standardin e procedurave me kohë.

Rekomandime

Gjyqtarët duhet të jenë më të thuktë në verifikimin e arsyeve të mungesave të palëve dhe t'i aplikojnë mjetet në dispozicion, duke përfshirë masat ndëshkuese dhe disiplinore të parapara me ligji, ose të mbajnë përgjegjësi kur nuk e bëjnë këtë.

Gjykatat duhet t'u japin përparësi rasteve të profilin të lartë dhe të shmangin vonesat procedurale të panevojshme.

Prokurorët dhe avokatët mbrojtës duhet të mbahen përgjegjës kur shkaktojnë vonesa të panevojshme.

Regjistrimi i procedurave gjyqësore

Gjetje

Procedurat gjyqësore në seancat gjyqësore të monitoruara nga EULEX-i nuk janë regjistruar asnjëherë me audio ose video, por me shkrim, shpeshherë fjalë për fjalë. Në disa raste, gjyqtarët e arsyetuan këtë procedurë në fillim të seancës me mungesën e pajisjeve teknike.

Nga kjo praktikë lindin disa çështje dhe probleme, si zgjatjet e shmangshme të seancave për shkak të prodhimit të procesverbaleve me shkrim që kërkon më shumë kohë, zhvendosja e fokusit nga aspektet thelbësore të seancës dhe dëmtimi i cilësisë së dëshmimeve.

Rekomandime

Të gjitha gjykatat duhet të pajisen me pajisje teknike për të mundësuar audio regjistrimin e procedurave gjyqësore.

Kur këto pajisje të jenë në dispozicion, gjykatat duhet t'i përdorin ato të paktën për audio-regjistrimin e dëshmimeve të palëve, dëshmitarëve dhe ekspertëve dhe të mbajnë procesverbal me shkrim vetëm për gjërat thelbësore të seancës gjyqësore.

Institucionet shtetërore si palë të dëmtuara

Gjetje

Në një numër të madh të rasteve të korrupsionit, institucioni i dëmtuar, shpesh institucion shtetëror, nuk u identifikua si i tillë në fazën e ngritjes së aktakuzës, por vetëm më vonë.

Institucionet shtetërore shpesh kanë shfaqur mungesë aktiviteti kur identifikoheshin si palë të dëmtuara.

Rekomandime

Prokurorët duhet të sigurojnë që pala e dëmtuar të identifikohet në aktakuzë.

Institucionet shtetërore të identifikuar si palë të dëmtuara duhet të jenë më aktive në këtë rol gjatë shqyrtimit gjyqësor duke e plotësuar punën e prokurorit me kallëzimin penal dhe duke mundësuar procesin e dëshmipërblimit. Kjo duhet të bëhet nga përfaqësuesit e tyre ligjorë ose përmes Avokaturës Shtetërore.

Roli i Avokaturës Shtetërore në procedurat gjyqësore duhet të rritet.

Mungesa e progresit në trajtimin e rasteve të profilit të lartë dhe rasteve të trajtuara më parë nga EULEX

Gjetje	Rekomandime
<p>Një numër të rasteve të njohura të profilit të lartë dhe raste më parë të trajtuara nga EULEX-i nuk po përparojnë fare që nga dorëzimi i tyre, për shembull rastet "Drenica I", "Olympus II", "Toka 4" dhe "Fahredin Gashi".</p> <p>Raste tjera të trajtuara më parë nga EULEX-i të cilat nuk janë duke përparuar janë rastet "Medicus", "Naser Kelmendi", "Touareg", "Fadil Shabani", "Muhamet Kamberaj dhe Makfir Spahiu", "Salih Qitaku et al.", "Olympia" dhe tre rastet "Vukotić".</p> <p>Në ato pak raste të profilit të lartë që u përfunduan, vendimet shpesh ishin të buta ose të pandehurit u liruan nga akuzat.</p>	<p>Gjykatat duhet të sigurojnë që gjykimet të mos vonohen pa nevojë, gjë që paraqet shqetësim specifik në lidhje me shumë raste të profilit të lartë, gjithashtu në mënyrë që të shmanget përshtypja se gjyqësori i Kosovës nuk ka gatishmëri apo vullnet të plotë për t'i gjykuar këto raste.</p>

Zbatimi i sanksioneve penale përfundimtare

Gjetje	Rekomandime
<p>EULEX-i ka vërejtur disa mospërputhje dhe mungesë të praktikave homogjene në zbatimin e dënimeve penale të formës së prerë nëpër gjykatat themelore të ndryshme.</p> <p>Niveli i aplikimit të Sistemit Informatik për Menaxhimin e Lëndëve (SIML) lidhur me ekzekutimin e sanksioneve penale është i pabarabart.</p> <p>Është shqetësuese se funksioni i SIML, që është i projektuar për t'u përdorur nga zyrtarët për ekzekutiv, nuk është duke u përdorur në të gjitha Gjykatat Themelore të Prishtinës.</p> <p>Pozita e Zyrtarit për Ekzekutim nuk është e rregulluar në mënyrë specifike me ligj.</p> <p>Praktikat e Gjykatave Themelore të ndryshme lidhur me ekzekutimin e gjobave dhe me kohëzgjatjen totale të ekzekutimit të sanksioneve penale nuk janë të harmonizuara.</p> <p>Fakti se institucioni korrektues e informon gjykatën kompetente nëse personi i dënuar është paraqitur për vuajtje të dënimit është praktikë e mirë.</p>	<p>Këshilli Gjyqësor i Kosovës (KGJK) duhet të sigurojë që Sistemi Informativ për Menaxhimin e Lëndëve të zbatohet plotësisht në të gjitha nivelet e procedurave të ekzekutimit. Për ta lehtësuar kalimin nga përdorimi i databazave të tyre ose regjistrave manualë në një sistem të unifikuar, zyrtarët për ekzekutim duhet të trajnohen plotësisht.</p> <p>KGJK-ja duhet të sigurojë që pozita e zyrtarit për ekzekutim të rregullohet më mirë me terma specifike të referencës, kërkesat e punës, kategorinë e përcaktuar dhe pagesat.</p> <p>Gjyqtarët duhet ta përfshijnë një referencë specifike në aktgjykimet e tyre për mënyrën e zëvendësimit të gjobës kur ajo nuk mund të arkëtohet me detyrim, siç kërkohet nga neni 365, paragrafi 2, KPP dhe neni 43, KPP.</p>

MONITORIMI TEMATIK

ÇËSHJTJET E IDENTIFIKUARA PËRMES MONITORIMIT ME DIMENSION TEMATIK

Anti-korrupsioni

Gjetje	Rekomandime
<p>Një shkëmbim letrash në mes të PSRK-së dhe PK-së, për zyrtarizmin e bashkëpunimit mes dy palëve, dhe krijimi i departamenteve të specializuara në PSRK në vitin 2020, duke përfshirë një për antikorruption si bashkëbiseduesi kryesor i Njësisë Speciale për Hetime (NjSH), jana hapa të rëndësishëm.</p>	<p>Policia e Kosovës (PK) duhet ta fuqizojë më tej Njësinë Speciale për Hetime (NjSH), ish-Task Forca Anti-Korrupsion, si aktor kryesor në fushën e zbulimit dhe hetimeve kundër korrupsionit.</p> <p>NjSH. e mbështetur nga agjencitë tjera të zbatimit të ligjit, duhet ta përmirësojë cilësinë e hetimeve të korrupsionit duke e rritur punën policore në bazë të dhënave të inteligjencës dhe kapacitetet e saj për hetime financiar.</p> <p>NjSH. e mbështetur nga agjencitë tjera të zbatimit të ligjit, duhet ta përmirësojë parimin 'ndjek paratë', pasi ky është jetik në hetimin e pastrimit të parave dhe krimeve të tjera financiare.</p> <p>Agjencia Kundër Korrupsion duhet të koordinohet me PK-në për vazhdimin e hetimeve përkatëse në pritje pasi të hyjë në fuqi Ligji për Agjencinë për Parandalimin e Korrupsionit.</p>

Krimet sipas të drejtës ndërkombëtare

Gjetje	Rekomandime
<p>Disa përparime janë shënuar në punën e Njësisë së PK për Hetimin e Krimeve të Luftës (NjHL) në lidhje me funksionalizimin e bazës së të dhënave për krimet e luftës, e cila u krijua midis viteve 2019 dhe 2020 me mbështetje të konsiderueshme nga EULEX-i.</p> <p>PK-ja dhe PSRK-ja i kanë identifikuar dhjetë raste prioritare, në të cilat hetimet janë duke përparuar.</p> <p>Janë hapur disa hetime të reja por është ngritur vetëm një aktakuzë, në rastin "Zoran Vukotić".</p> <p>Departamenti i PSRK-së për Krime të Luftës u zgjerua dhe tani i ka katër prokurorë, që është një përmirësim i rëndësishëm dhe në përputhje me rekomandimin e Misionit në Raportin Monitorues të mëparshëm të tij.</p> <p>PK-ja ka bërë përparim të caktuar në lidhje me disa hetime të rasteve aktive të krimeve të luftës. Prokuroria nuk ka mundur të bëjë aq përparim, pjesërisht për shkak të faktit se shumë të dyshuar mbeten jashtë vendit dhe nuk kanë mundur të arrestohen.</p> <p>Disa lëndë të krimeve sipas të drejtës ndërkombëtare, të cilat aktualisht janë duke u gjykuar para Gjykatës Themelore të Mitrovicës dhe Gjykatës Themelore të Prizrenit, nuk kanë përparuar fare.</p> <p>Ka patur disa mangësi në cilësinë e aktgjykimeve, veçanërisht të gjykimeve të shkallës së parë, kur bëhet fjalë për arsyetimin ligjor dhe shqiptimin e dënimeve.</p> <p>Mungesa e bashkëpunimit ndërkombëtar, kryesisht me Serbinë, mbetet një sfidë e rëndësishme.</p>	<p>Prokuroria Speciale e Kosovës (PSRK) duhet ta përmirësojë nivelin e bashkëpunimit me PK-në në lidhje me hetimet në proces, veçanërisht në rastet në të cilat të dyshuarit janë në paraburgim.</p> <p>Gjykata Themelore e Mitrovicës duhet ta përshpejtojë rigjykimin e rastit "Drenica I" dhe rastet e mbetura të Vukotić, ndërsa Gjykata Themelore e Prizrenit duhet ta ketë prioritet rigjykimin e rastit "Remzi Shala".</p> <p>Akademia e Drejtësisë duhet të ofrojë trajnime për gjyqtarët mbi specifikat e arsyetimit të vendimeve në lidhje me krimet sipas së drejtës ndërkombëtare.</p> <p>Autoritetet e Kosovës, me ndihmën e bashkësisë ndërkombëtare, duhet të ndërmarrin hapa për ta përmirësuar bashkëpunimin ndërkombëtar, veçanërisht me Serbinë.</p> <p>PSRK-së duhet t'i ndahen burime shtesë për t'i mundësuar asaj të përballet me numrin e madh të lëndëve të pazgjidhura.</p>

Të drejtat pronësore

Gjetje	Rekomandime
<p>Një çështje që tërhoqi vëmendje ishte mosekzekutimi i vendimeve të Komisionit Kosovar për Kërkesa Pronësore (KKKP) apo aktgjykimeve të Kolegjit të Ankesave të Agjencisë Kosovare të Pronës në Gjykatën Supreme të Kosovës (KA AKP) dhe të Gjykatës Kushtetuese të Kosovës.</p> <p>Agjencia Kosovare për Krahasim dhe Verifikim të Pronës ka arritur ta përfundojë me sukses vetëm një rast rrërimi, i cili ka zgjatur për 11 vjet dhe për të cilin Gjykata Kushtetuese e kishte shpallur aktgjykimin që në prill të vitit 2014.</p> <p>54 raste të tjera janë ende në pritje të zbatimit, gjë që është shumë shqetësuese. Një nga arsyt kryesore është mungesa e buxhetit për t'i kryer rrënimet.</p> <p>Një shqetësim shtesë mbetet fakti se shumica e vendimeve dhe aktgjykimeve që kanë qenë në pritje të ekzekutimit kanë të bëjnë me pronat në pronësi të serbëve të Kosovës.</p>	<p>Agjencia Kosovare të Pronës duhet t'i ndahen më shumë mjete për rrënimin e ndërtimeve pa leje, të cilat paraqesin pengesën kryesore për bartësit e të drejtave pronësore t'i gëzojnë të drejtat e tyre.</p>

Privatizimi dhe Likuidimi

Gjetje

Ligji për Dhomën e Posaçme të Gjykatës Supreme (DHPGJS) të Kosovës për çështjet që kanë të bëjnë me Agjencinë e Privatizimit, i miratuar në maj 2019, ende nuk është duke u zbatuar plotësisht.

KGJK-ja nuk ka vendosur një normë tentative për numrin e lëndëve që duhet të kryhen nga gjyqtarët e DHPGJS-së brenda një periudhe të caktuar kohore.

Në aspekt pozitiv, DHPGJS-ja e aplikoi një model për t'i trajtuar në mënyrë efektive dhe të shpejtë të gjitha 514 kërkesat masive në rastin "Amortizatorët".

Është shqetësuese që DHPGJS-ja ende duhet të merret me rastet në të cilat Agjencia Kosovare e Privatizimit si paditëse kërkon anulimin e aktgjykimëve të formës së prerë të gjykatave të rregullta, edhe pse ato tashmë janë gjykuar dhe nuk mund të vazhdojnë më tutje.

Të gjitha aktgjykimet dhe vendimet e monitoruara të Dhomës së Posaçme deri në njëfarë mase kanë patur arsytetime të pamjaftueshme.

Rekomandime

Dhoma e Posaçme e Gjykatës Supreme (DHPGJS) duhet ta miratojë një strategji afatgjatë për zgjidhjen e lëndëve të grumbulluara, p.sh. duke caktuar kritere prioritare dhe duke e identifikuar numrin optimal të burimeve të nevojshme për t'u marrë me efektivitet me lëndët e grumbulluara.

Në rast se strategjia rezulton e pamjaftueshme për t'i zgjidhur lëndët e grumbulluara, duhet të merret parasysh rekrutimi i gjyqtarëve dhe zyrtarëve ligjorë shtesë.

KGJK-ja duhet ta shqyrtojë caktimin e një norme tentative që specifikon se sa lëndë pritet që të përfundohen nga gjyqtarët e DHPGJS-së.

Si një mjet shtesë për zgjidhjen e lëndëve të grumbulluara, DHPGJS-ja duhet ta rrisë dhe ta zbatojë si standard përdorimin e shablloneve modele për trajtimin e kërkesave masive.

KGJK-ja duhet t'i forcojë kapacitetet e përkthyesve dhe interpretëve në gjuhën serbe në DHPGJS, veçanërisht duke e pasur parasysh faktin se shumica e rasteve gjyqësore kanë të bëjnë me palë serbe.

Agjencia Kosovare e Privatizimit duhet ta ndërpresë praktikën e kërkesës për anulimin e aktgjykimëve të formës së prerë të gjykatave të rregullta, duke mos marrë parasysh faktin se pretendimet e tilla janë të pabazuara për faktin se res judicata.

DHPGJS-ja duhet t'i kushtojë më shumë vëmendje arsytimit të vendimeve gjyqësore. Arsyetimi duhet të jetë i kujdesshëm, i kuptueshëm dhe në përputhje me jurisprudencën përkatëse të GJEDNJ-së. Është jashtëzakonisht me rëndësi që aktgjykimet t'i përgjigjen çdo çështjeje vendimtare të ngritur nga palët dhe të shmangin deklaratat kontradiktore në arsyetim.

DHPGJS-ja duhet të instalojë, si të gjitha gjykatat e tjera në Kosovë, Sistemin Informatik për Menaxhimin e Lëndëve (SIML) në mënyrë që DHPGJS-ja të jetë më efektive.

Administrata e gjykatës - Sistemi Informatik për Menaxhimin e Lëndëve (SIML)

Gjetje

Caktimi rastësor i rasteve nuk është aplikuar gjithmonë, edhe pse kjo është kërkuar me ligj. Zhvillimi dhe shtrirja e SIML në të gjitha gjykatat ka qenë e suksesshme.

SIML e kishte fituar besimin e shumicës së përdoruesve në gjykata.

Për shkak të ndërlikueshmërisë së SIML dhe mungesës së burimeve të mjaftueshme, kryesisht teknike por edhe njerëzore, sistemi nuk është ende plotësisht funksional dhe efikas, kryesisht në degët e gjykatave.

Një nga pengesat e identifikuara për funksionimin e duhur të SIML-së është lidhja shpesh e dobët e internetit në gjykata dhe funksionimi pasues i ngadaltë i sistemit.

Një numër i konsiderueshëm rastesh u ricaktuan manualisht në vitin 2020. Ky shqetësim është duke u diskutuar me KGJK-në.

Opsioni i shtypjes automatike të ftesave për palët nuk ishte përdorur në asnjë nga degët, siç thuhet për shkak të mungesës së ekspertëve të TI-së.

Shumë degë kanë mungesë të personelit për shkak të procedurave të gjata të rekrutimit dhe shpesh nuk kanë përkthyes dhe interpretë për gjuhën serbe.

Dy degët e gjykatave në veri të Kosovës nuk kanë numra telefonik zyrtar, gjë që nuk e lehtëson qasjen e nevojshme në drejtësi.

Rekomandime

KGJK duhet të sigurojë lidhje më stabile të internetit në të gjitha gjykatat dhe degët.

KGJK, përmes ekipit të SIML-së, duhet të ofrojë masa shtesë të trajnimit të përshtatur për SIML-në për përdoruesit e caktuar.

KGJK-ja dhe gjykatat duhet të sigurojnë që shërbimet e përkthimit dhe interpretimit të jenë më të organizuara dhe të disponueshme për palët në të gjitha gjykatat.

KGJK duhet ta shqyrtojë krijimin dhe një sistemi të mbikëqyrjes së normave minimale të punës së gjyqtarëve duke e përdorur SIML-në.

Dhuna në baza gjinore

Gjetje

Nuk ka pasur shumë progres për sa i përket përdorimit efektiv të bazës së të dhënave për dhunën në familje të krijuar nga Zyra e Koordinatorit Kombëtar në vitin 2019.

Zyra e Koordinatorit Kombëtar është angazhuar me të gjithë aktorët duke e theksuar nevojën për futjen e të dhënave në bazën e të dhënave dhe duke u përpjekur që të adresojë sfidat aktuale.

Trembëdhjetë dhoma intervistimi të përshtatshme për viktimat u krijuan nëpër stacionet policore në mbarë Kosovën.

Është raportuar një rritje shqetësuese e rasteve të sulmeve seksuale, përdhunimeve, ngacmimeve seksuale dhe trafikimit të qenieve njerëzore ku përfshihen të mitur dhe viktimat femra të mitura.

Sa i përket rasteve të veprave kundër integritetit seksual, EULEX-i ka vërejtur se procedura e referimit të viktimave në Institutin e Mjekësisë Ligjore për ekzaminim mjekësor dhe marrjen e provave biologjike, edhe pse e përmirësuar, ajo ende nuk është konsistente dhe shpesh varet nga niveli i angazhimit të prokurorit përgjegjës.

Në kuadër të PK-së nuk ka ndonjë njësi të veçantë apo hetuesë të specializuar që merren me veprat kundër integritetit seksual, siç ekzistojnë tashmë ato për rastet e dhunës në familje.

Qasja e bazuar në viktimat duhet të përfshihet vazhdimisht nga të gjitha institucionet që punojnë me viktimat e veprave penale seksuale.

Rekomandime

Qeveria e Kosovës duhet ta përshpejtojë procedurën për krijimin e shërbimeve të specializuara dhe proceseve dhe përgjegjësitë të standardizuara në kuadër të PK-së, prokurorisë, gjykatave dhe në mesin e punonjësve socialë për viktimat e dhunës seksuale, duke filluar nga hartimi i protokollit kombëtar dhe udhëzuesve.

Njësia për Trajtime e PK-së, Akademia e Drejtësisë dhe Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale duhet të sigurojnë trajnime dhe specializime të vazhdueshme për ofruesit e shërbimeve që merren me rastet e veprave kundër integritetit seksual, si hetuesit policorë, prokurorët, gjyqtarët dhe punonjësit socialë, ashtu siç ekzistojnë edhe për rastet e dhunës në familje.

Autoritetet për zbatimin e ligjit dhe ato gjyqësore duhet ta përfshijnë më tej qasjen e përshtatshme për viktimat dhe të minimizojnë numrin e intervistave që ofruesit e ndryshëm të shërbimeve mbajnë me viktimat e veprave kundër integritetit seksual, të cilat mund të përkeqësojnë traumat e përjetuara nga viktimat.

Qasja në drejtësi për viktimat e dhunës në familje gjatë pandemisë me COVID-19

Gjetje

Kosova ende nuk ka sistem gjithëpërfshirës dhe të konsoliduar të të dhënave për rastet e dhunës në familje. Ka pasur një rritje të vazhdueshme të rasteve të dhunës në familje të raportuara në PK në vitin 2018 (ritje për 20% krahasuar me 2017) dhe në vitin 2019 (ritje për 25% krahasuar me 2018), si dhe një rritje dukshëm më e vogël prej 8% në vitin 2020.

Në vitin 2020, PK-ja ka lëshuar 862 urdhra për mbrojtje të përkohshme emergjente krahasuar me 798 të lëshuar në vitin 2019.

Në vitin 2019 në linjën telefonike për ndihmë janë pranuar gjithsej 795 telefonata, të cilat në vitin 2020 janë ulur në 650.

EULEX-i gjithashtu ka vërejtur një rritje të konsiderueshme të rasteve që prekin të miturit gjatë vitit 2020 krahasuar me vitin paraprak.

Ndërsa në vitin 2019 në katër nga gjashtë rastet e vrasjeve në familje, bashkëshorti mashkull vrau bashkëshorten e tij femër, në vitin 2020, nga 13 raste të vrasjeve, vetëm dy u kryen nga bashkëshortët meshkuj ndaj bashkëshortes femër, ndërsa në shumicën e rasteve autorë ishin pjesëtarë të rinj të familjes dhe viktimat ishin pjesëtarë të tjerë të familjes.

Numrat e lirimeve në procedura të rregullta nga prokuroritë dhe numrat e rasteve ku PK—ja nuk ka kryer asnjë arrestim mbeten të lartë.

Institucionet kanë vazhduar të punojnë normalisht dhe iu kanë përgjigjur viktimave edhe gjatë pandemisë.

Rekomandime

Nën mbikëqyrjen e Zyrës së Koordinatorit Kombëtar për Dhunën në Familje, gjykatat, prokuroria dhe Zyra e Mbrojtjes së Viktimave duhet ta përmirësojnë përdorimin efektiv të bazës së të dhënave për dhunën në familje të krijuar në vitin 2019 duke futur të dhëna të konsoliduara.

Nën mbikëqyrjen e Zyrës së Koordinatorit Kombëtar për Dhunën në Familje, ofruesit e shërbimeve të përgjithshme dhe të specializuara (PK, Zyra për Mbrojtjen e Viktimave dhe OJQ-të) duhet ta rrisin shtrirjen e shërbimeve online në dispozicion të viktimave, si linja aktuale telefonike për ndihmë.

Nën mbikëqyrjen e Zyrës së Koordinatorit Kombëtar për Dhunën në Familje, Procedurat standarde të operimit për dhunën në familje duhet të rishikohen dhe plotësohen për të qenë plotësisht në përputhje me kriteret e Konventës së Stambollit, veçanërisht në fushën e mbledhjes së të dhënave, qasjes së koordinuar dhe procedurave të veçanta në rastet e të miturve dhe të rinjëve.